การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสืบสานเอกลักษณ์จากชุมชนไทยทรงดำ

PRODUCT DESIGN FOR THE IDENTITY FOR THE THAI SONG DAM COMMUNITY

ธนา น้ำค้าง และนุชนาฏ อ้นรักดี*

THANA NUMKHANG AND NUCHANAT ONRUKDEE

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสืบสานเอกลักษณ์จากชุมชนไทยทรงดำ โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อนำเอกลักษณ์และวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของชาวไทยทรงดำมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม 2. เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากผลงานการสร้างสรรค์ที่ได้จากเอกลักษณ์ในท้องถิ่น 3. เพื่อสร้างองค์ความรู้และสืบสานเอกลักษณ์จากชุมชนไทยทรงดำ ขอบเขตที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. พื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ ชาวไทยทรงดำ อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี 2. ระยะเวลาดำเนินการ คือ ปีงบประมาณ 2562 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1. หาค่าความสอดคล้อง 2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 3. ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 123 คน เป็นเพศชาย จำนวน 51 คน (ร้อยละ 41.46) เพศหญิง จำนวน 72 คน (ร้อยละ 58.54) ส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 31-39 ปี จำนวน 41 คน (ร้อยละ 33.33) และ 2) ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสืบสานเอกลักษณ์จากชุมชนไทยทรงดำ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 4.42 ส่วนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.68 พบว่า ผลิตภัณฑ์มีสีสันสวยงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.61

คำสำคัญ : การออกแบบผลิตภัณฑ์ เอกลักษณ์ชุมชน ไทยทรงดำ

* วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Suphan Buri College of Fine Arts, Bunditpatanasilpa Institute

Abstract

This research focuses on product design to carry on the uniqueness of the Thai Song Dam community. The objective of the research are 1. To incorporate the identity and the cultural lifestyle of the Song Dam people into the product design for the benefits of the community and the society 2. To enable the community to take advantage of creative works derived from local identities 3. To create knowledge and carry on the cultural identity of Thai Song Dam community. As for the scope of the research, 1. The study location was Thai Song Dam people in U Thong District, Suphan Buri Province. 2. The operational period was the fiscal year 2019. 3. The tools used in this research were questionnaires. Data analysis included Index of Congruence, basic statistics and mean score.

The research found that 1) there were 123 respondents: 51 males or (41.46%) and 72 females (58.54 %). Most respondents (41 people) aged between 31-39 years which is equal to 33.33 % and 2) In general, the mean score of the level of satisfaction with the product design to carry on the identity of the Thai Song Dam community was 4.42, with the standard deviation of 0.68. The result showed that the respondents rated their satisfaction the highest mean score (4.61) to indicate the products contain beautiful colors.

Keywords: Product design, Identity, Community, Thai Song Dam

บทนำ

ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นโดยทั่วไปได้กำเนิดมาจากวัฒนธรรมประเพณี ความเป็นอยู่ของแต่ละชุมชนแต่ละภาคของประเทศ เมื่อได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ เพื่อนำเข้าสู่โครงการ OTOP จึงมีการตื่นตัวในด้านการพัฒนาการออกแบบให้รับกับวัตถุประสงค์ของสังคมและการใช้งาน โดยนโยบายของรัฐบาลรณรงค์สร้างผลผลิตจากภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นเพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจรากหญ้า

ชาวไทยทรงดำเป็นชนกลุ่มหนึ่งในอดีตได้อพยพมาจากเมืองแถง แถบลุ่มแม่น้ำดำและแม่น้ำแดงในประเทศเวียดนามเหนือ ได้มีการอพยพเข้ามาหลายครั้ง ผลจากศึกสงครามในช่วงสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวไทยทรงดำหรือลาวโซ่งที่เข้ามาก็จะมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนที่มีลักษณะคล้ายกับท้องถิ่นของตนเองในจังหวัดเพชรบุรีก่อน จากนั้นมาก็ได้ขยับขยายไปอยู่ตามจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดชัยนาท จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดพิจิตร เป็นต้น จากการวิเคราะห์การอพยพของชาวไทยทรงดำไปอยู่ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงนั้น อาจเกิดจากการคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน ต้องการกลับไปเวียดนามนั่นเอง แต่ไม่สำเร็จ จึงตั้งรกรากอยู่กันสืบมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพบ้านเมือง สังคมเศรษฐกิจความเป็นอยู่ทำให้ชาวไทยทรงดำหรือลาวโซ่งมีความเป็นอยู่มีบ้านเรือนลักษณะกลมกลืนไปกับกระแสสังคมปัจจุบัน แต่ก็ยังรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่เดิมอย่างเคร่งครัด เช่น ชาวไทยทรงดำที่ตำบลดอนมะเกลือ อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ยังมีวัฒนธรรมประเพณี คติความเชื่อที่ยึดถือกันมาแต่ในอดีต ในพิธีการเสนเรือน (ไหว้ผี) พิธีการขึ้นบ้านใหม่ พิธีการแต่งงาน และพิธีงานศพ เป็นต้น

มนุษย์อยู่รอดได้เพราะเป็นผู้ที่มีปัญญา ปัญญาของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้สะสมและถ่ายทอดให้แก่กันในรูปของการปฏิบัติ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้สะสมความรู้ และถ่ายทอดความรู้นี้ เรียกว่า วัฒนธรรม (ประเวศ วะสี, 2535, น. 13)

วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำหรือลาวโซ่งเห็นได้ชัดเจนจากการใช้ผ้าทอ และเครื่องแต่งกายที่แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณี คติความเชื่อต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน ลักษณะที่โดดเด่นของชาวไทยทรงดำ คือ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำทั้งชายและหญิง โดยเฉพาะผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่น

ปัจจุบันนิยมใช้สีฟ้าเป็นลายเส้นคู่และเส้นเดี่ยว ซึ่งผ้าซิ่นมีคติความเชื่อว่า เมื่อผ้ากระทบกับแสงแดดจะเกิดประกายเหลือบสีแดง เป็นการระลึกของหญิงชาวไทยทรงดำที่มีต่อฝ่ายชายเมื่อออกไปทำงานนอกพื้นที่เป็นเวลานาน ๆ เป็นการบอกความในใจ โดยไม่ได้พูดกันตรง ๆ การนุ่งผ้าซิ่นลายแตงโมใส่กับเสื้อก้อม ส่วนเสื้อฮีใส่เมื่อมีพิธีการ ฝ่ายชายมีกางเกงสีดำขลับเรียกว่ากางเกงส้วงฮีใส่กับเสื้อก้อมและเสื้อฮีเหมือนกัน ผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำที่ตำบลดอนมะเกลือส่วนใหญ่จะเป็นเสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้ เสื่อผูก ที่นอน หมอนท้าว เสื่อนั่ง หยั่นหรือมุ้งผ้าหลา ผ้าอุ้มเด็ก สายคาดเอว มู่หรือหมวกเด็ก ผ้าขันลาว

หรือผ้าเช็ดหน้า และถุงย่าม ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เพิ่มมา เช่น กระเป๋าใส่ของ หมอนอิง ผ้าแขวนผนัง ถุงใส่มือถือ ผ้าทอขายเป็นเมตร และพัด เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้กลุ่มผู้ซื้อมักเป็นกลุ่มชาวไทยทรงดำด้วยกัน ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวมีน้อยที่ซื้อไปเป็นของที่ระลึกบ้างเล็กน้อย บนผลิตภัณฑ์แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำอย่างชัดเจน จากการใช้สีและลวดลาย การปักและปะผ้าสีต่าง ๆ เช่น สีแดง สีส้ม สีเขียว สีเหลือง และสีขาว เป็นต้น ส่วนลายที่ทำเป็นลายเฉพาะของกลุ่ม เช่น ลายดอกจัน ลายขอกุด ลายดอกแปด เป็นต้น ประเวศ วะสี (2535, น. 13) กล่าวว่า นอกจากมนุษย์จะใช้ปัญญาในการคิดสร้างสรรค์สื่อสัญลักษณ์เพื่อแสดงความคิด ความเชื่อที่อยู่ภายใต้บริบททางสังคม และวัฒนธรรมที่ตนเองอาศัยอยู่แล้ว มนุษย์ยังมีภูมิปัญญาที่จะทำสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในพื้นที่ตนอาศัยอยู่มาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปกรรมที่มีเทคนิคและกระบวนการผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ หรือเฉพาะถิ่น และ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2532, น. 129) ได้ให้แนวคิดในการสืบสานและดำรงอยู่ของศิลปหัตถกรรมว่า ท้องถิ่นใดสามารถทำงานศิลปหัตถกรรมมาส่งเสริมให้เป็นสินค้าได้เท่ากับเป็นการสืบทอดและฟื้นฟูฝีมือด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม และที่สำคัญเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่วัสดุที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งมีอยู่เดิมแล้ว แต่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าต่อเมื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าของที่ระลึกก็จะได้ราคาดี เพราะนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูง รวมทั้งเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ ให้แก่แรงงานท้องถิ่นซึ่งว่างงาน หรืออาจว่างงานในฤดูเก็บเกี่ยว โดยสรุปจึงนับเป็นการพัฒนาชนบทที่ได้ผลอย่างสมบูรณ์

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าทอเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่รัฐบาลให้การส่งเสริม และสนับสนุนทางการตลาดที่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ โดยผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้า เครื่องใช้สำหรับตกแต่งบ้านและของขวัญของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้รับความสนใจจากผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถแสดงเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย รวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เมื่อเปรียบเทียบกับชาติพันธุ์ลาวกลุ่มอื่น อาทิ ชาวไทยทรงดำ หรือลาวโซ่งผลิต ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่เป็นที่รู้จักและแพร่หลายมากนัก ราคาแพงกว่า และไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจึงทำให้ผลิตภัณฑ์ของชาวไทยทรงดำเป็นที่รู้จักกันน้อยมากในสังคมปัจจุบัน (สุพรรณ สมไทย, 2549, น. 3)

ดังนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี คติความเชื่อต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน ลักษณะที่โดดเด่น ผู้วิจัยจึงได้คิดค้นออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อ

สืบสานเอกลักษณ์ให้กับชุมชนไทยทรงดำ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ซึ่งวัฒนธรรมประเพณี การดำรงชีวิตของชาวไทยทรงดำให้คงอยู่ และยังเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เยาวชนคนรุ่นหลังทราบถึงวัฒนธรรม ประเพณี การดำรงชีวิตของชาวไทยทรงดำอีกด้วย

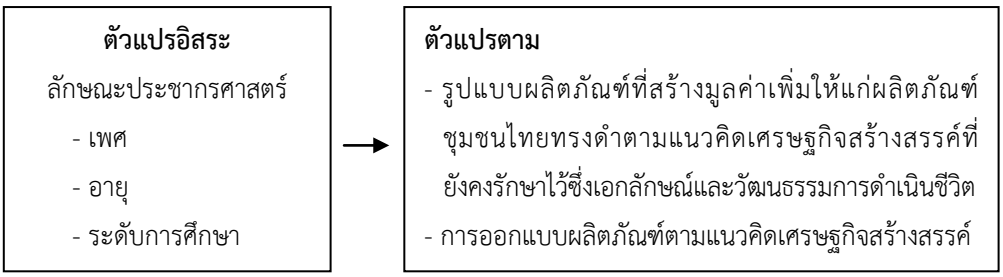
วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเอกลักษณ์และวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของชาวไทยทรงดำสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม
2. เพื่อสร้างองค์ความรู้และสืบสานเอกลักษณ์จากชุมชนไทยทรงดำ

วิธีการศึกษา

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย/การสร้างสรรค์

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลิตภัณฑ์เพื่อสืบสานเอกลักษณ์ให้แก่ชุมชนไทยทรงดำ ได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 123 คน เป็นเพศชาย จำนวน 51 คน (ร้อยละ 41.46) เพศหญิง จำนวน 72 คน (ร้อยละ 58.54) อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 31-39 ปี จำนวน 41 คน (ร้อยละ 33.33) รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 40-49 ปี จำนวน 34 คน (ร้อยละ 27.64) ส่วนที่เหลือ คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 29 คน (ร้อยละ 23.57) กลุ่มอายุ 50-59 ปี จำนวน 10 คน (ร้อยละ 8.14) และอายุ 60 ปี หรือมากกว่า จำนวน 9 คน (ร้อยละ 7.32) ตามลำดับ

2. ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสืบสานเอกลักษณ์จากชุมชนไทยทรงดำ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 4.42 ส่วนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.68 พบว่าผลิตภัณฑ์มีสีสันสวยงาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.77 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยที่ 4.50 ส่วนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.60 รองลงมาคือรูปแบบ/รูปทรงของผลิตภัณฑ์มีความทันสมัย มีค่าเฉลี่ยที่ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.66 ลำดับสุดท้าย คือ ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.68

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสืบสานเอกลักษณ์จากชุมชนไทยทรงดำ พบว่าลวดลายต่าง ๆ ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีบางลวดลายได้คิดค้นมาใหม่ และมีการปรับประยุกต์เพื่อให้เข้ากับสมัยปัจจุบันมากขึ้นแบ่งได้ 3 ประเภท คือ ลายพืช ลายสัตว์ และลายผสมอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเสริม ตินตะสุวรรณ (2545) ที่ได้ศึกษาลวดลายผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชุมชนไทยทรงดำ พบว่าโดยทั่วไปมีจำนวน 5 ลาย คือ ลายพันธุ์พฤกษา ลายสัตว์ ลายเครื่องมือเครื่องใช้ ลายของสถานที่ สิ่งของ และลายเบ็ดเตล็ด ในส่วนของลวดลายผ้าไทยทรงดำหมู่บ้านไผ่หูช้างและบ้านดอนข่อยที่พบในปัจจุบันจะมีเพียงบางลวดลายเท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นลายพืชซึ่งเป็นการลอกเลียนแบบพืชที่อยู่ใกล้ตัวจะมีลายที่สื่อความหมายถึง ต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ หรือผลไม้ เป็นต้น สามารถนำมาเป็นต้นแบบในการสร้างลวดลายผ้าได้โดยเฉพาะลายแตงโมหรือลายชะโด ถือเป็นลายที่เป็นเอกลักษณ์อันเด่นชัดของชาวไทยทรงดำ ในส่วนของลายสัตว์นั้นเป็นลายที่ได้แนวคิดมาจากสัตว์ ส่วนมากเป็นลายที่พบเห็นและมีความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน และสัตว์ในจินตนาการ ลวดลายที่ปรากฏบนผ้าทอของชาวไทยทรงดำ มีความเชื่ออยู่หลายลักษณะ เช่น เชื่อเรื่องบุญคุณ ถิ่นกำเนิด ความยำเกรง ความรัก ความสวยงาม การคุ้มครอง ความคิดถึง อำนาจวาสนา ซึ่งความเชื่อตามลักษณะดังกล่าวสามารถนำมาสร้างสรรค์ลวดลายด้วยวิธีการทอ ปัก ปะ และขิด เพื่อสื่อความหมายถึงเรื่องราวบนผืนผ้า เช่น ลายนาค ลายตานกแก้ว ลายผีเสื้อ และลายม้า เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันลายสัตว์หาดูได้ยาก เพราะไม่มีผู้สืบทอด

ในส่วนของการสื่อความหมายในการใช้สีในการทอผ้าและประดับตกแต่งของชาวไทยทรงดำ กลุ่มทอผ้าหมู่บ้านไผ่หูช้างและบ้านดอนทองมีการทอผ้าหลายชนิด เช่น ผ้าลายแตงโม ผ้าลายแตงโมสอดดิ้นเงินหรือดิ้นทอง ผ้ามัดหมี่ ผ้าขาวม้า ผ้าพื้นสีต่าง ๆ ซึ่งแต่ละสีมีความหมายและความเชื่อแตกต่างกัน โดยเฉพาะสีครามเป็นสีที่ชาวไทยทรงดำใช้เป็นสีหลักในพื้นที่ส่วนใหญ่ของผืนผ้า โดยมีความเชื่อว่าเกิดจากการเก็บกดทางอารมณ์ของผู้ย้อมโดยแสดงความรู้สึกออกมาทางผืนผ้า หมายถึง ความเดียวดายของกลุ่มชนไทยทรงดำที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนจนกลายเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเสริม ตินตะสุวรรณ (2545) ได้ศึกษาถึงสีที่เกี่ยวกับความเชื่อของชาวไทยทรงดำมี 6 สี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุล (2550) ที่ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญ 3 ประการของปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์อันประกอบด้วย 1. มนุษย์มีพฤติกรรมการกระทำต่อสิ่งต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับ “การให้ความหมาย” ของสิ่งนั้น 2. การให้ความหมายของวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นการกระทำผ่าน “สัญลักษณ์” และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง 3. การอธิบายให้ความหมายต่อสิ่งใดๆ นั้นเป็นผลผลิตอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ในสังคม การให้ความหมายของสีตามความเชื่อของชาวไทยทรงดำนั้นก็มาจากพฤติกรรมของชาวไทยทรงดำที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยการอธิบายความหมายของลวดลายและสีของผ้าทอไทยทรงดำล้วนมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของชาวไทยทรงดำในสังคมในอดีตนั่นเอง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การนำเอกลักษณ์และลวดลายของท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ผลงานให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมมีหลักการในออกแบบผลิตภัณฑ์ ดังนี้ หน้าที่ของการนำไปใช้ (Function) การประหยัด (Economy) ความทนทาน (Durability) วัสดุ (Material) โครงสร้าง (Construction) ความสวยงาม (Beauty) และลักษณะเด่นพิเศษเฉพาะ (Personality) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพิชญ์ วรรณภาส และกำจร แซ่เจียง (2551) ที่ศึกษาปัญหาของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทผ้าผืนและผลิตภัณฑ์ผ้า พบปัญหาสำคัญคือ 1) ปัญหาด้านวัตถุดิบ 2) ปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 3) ปัญหาการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ 4) ปัญหาการบริหารจัดการและการตลาด 5) ปัญหาด้านการวิจัยและพัฒนา 6) ปัญหาองค์ความรู้และนวัตกรรม 7) ปัญหาการถ่ายทอดเทคโนโลยีการฝึกอบรม ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าผืนและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากผ้าทอไทยทรงดำต้องคำนึงถึงหลักการในการออกแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวด้วย

3. ผลการวิจัยพบว่า ผลงานการสร้างสรรค์ที่ได้จากเอกลักษณ์ในท้องถิ่นพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสืบสานเอกลักษณ์จากชุมชนไทยทรงดำมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และด้านเอกลักษณ์ของชุมชน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ธิดา ไชยมา (2550) ที่ศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อมพบว่า ผู้บริโภคมีความต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม 3 ชนิด คือ กระเป๋าสตรี หมอนอิง และที่รองจาน จัดทำเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดละ 3 รูปแบบ พบว่ากระเป๋าสตรีรูปทรงสี่เหลี่ยมตกแต่งโดยใช้เศษผ้าม่อฮ่อมที่เหลือจากการตัดเย็บตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ และใช้เทคนิคการปะติดเป็นลวดลายลงบนชิ้นกระเป๋าทั้งสองด้าน สายกระเป๋าตกแต่งโดยใช้สายหนัง และมีการใช้เม็ดไม้ กระดุมกะลาลูกเดือย ปักตกแต่ง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพโรจน์ ชาญสิกขกร (2546) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าจกบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ทำจากผ้าลายดอกแก้ว ลายกำขอเล็ก ลายกำขอใหญ่ ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ 5 ชนิด ประกอบด้วย กล่องใส่ทิชชู แฟ้มเอกสาร ปลอกหมอนอิง ถุงใส่ขวดไวน์ และที่ใส่ซองจดหมาย ผู้ประเมินผลิตภัณฑ์ผ้าจกตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไทยเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน ประเภทผลิตภัณฑ์ที่ชอบหรือสนใจ คือ เครื่องแต่งกายสำเร็จรูป ซึ่งซื้อจากแหล่งผลิตหรือศูนย์จำหน่าย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการจัดการความรู้ไปใช้

ควรมีการเชื่อมโยงและสร้างเครือข่ายชาวไทยทรงดำทั้งในอำเภอต่าง ๆ และระดับจังหวัดเป็นพลังแห่งการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาการสร้างเรือนไทยทรงดำ และเชื่อมการติดต่อสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมเครือญาติ ด้วยความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ไทยทรงดำ

ข้อเสนอแนะการจัดทำครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดทำกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาการการพัฒนาผลิตภัณฑ์กับการออกแบบผลิตภัณฑ์ในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

2. ควรมีการจัดทำการจัดการความรู้ (KM) ในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ

3. ควรมีการวิจัยพัฒนาการพัฒนาผลิตภัณฑ์กับการออกแบบผลิตภัณฑ์ไทยทรงดำในด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำอย่างต่อเนื่อง

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ เพื่อเป็นช่องทางในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีและวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำอีกทั้งยังเป็นช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไทยทรงดำอีกด้วย

รายการอ้างอิง

กานต์ธิดา ไชยมา. (2550). **รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2550). **การวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการสังคม : แนวคิดและวิธีจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญเสริม ตินตะสุวรรณ. (2545). **ศึกษาผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประเวศ วะสี. (2535). **ประชาธิปไตย 2535**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

ไพโรจน์ ชาญสิกขกร. (2546). **ความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าจกบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2532). **“ศิลปหัตถกรรม”การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปีศิลปหัตถกรรมไทย พ.ศ. 2531-2533.** ม.ป.พ.

สิริพิชญ์ วรรณภาส และกำจร แซ่เจียง. (2551). **การส่งเสริมอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสตรีจังหวัดนนทบุรี : การทำผ้าบาติกและมัดย้อมสีธรรมชาติ.** ในการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 46, 29 มกราคม-1 กุมภาพันธ์ 2551. กรุงเทพฯ. 534-540.

สุพรรณ สมไทย. (2549). **การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน โดยแนวคิดจากวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.